

TÉRSÉGFEJLESZTÉS MŰFAJÚ SZAKIRODALMI MŰVEK SZERZŐI JOGI KÉRDÉSEI

SZJSZT-32/2020/02

A megkereső törvényszék által feltett kérdések

1. A felperes a szakvéleményben a Szerzői Jogi Szakértő Testület által vizsgált művei rendelkeznek-e olyan egyéni, eredeti jelleggel, amely alapján az Szjt. szerint mint szerzői mű védelemben részesülhetnek?

Az eljáró tanács szakértői véleménye

1. Jogszabályi háttér

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 8. § (1) bekezdése szerint „a Szakértő Testület nevében az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást”, az eljáró tanács a törvényszék megkeresése és a rendelkezésre bocsátott periratok áttekintése alapján hozta meg jelen kiegészítő szakvéleményét.

1.1. A szerzői mű, ezen belül a szakirodalmi mű – gyűjteményes művek

A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Szjt.) 1. § (1) és (3) bekezdése alapján szerzői mű minden olyan, az irodalom, a tudomány és a művészet területére eső alkotás, amely rendelkezik a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni és eredeti kifejezésmóddal. A szerzői mű kategóriába eltérő műfajú alkotások tartozhatnak, így a szerző tere, lehetősége az egyéni és eredeti kifejezésmód elérésére, megvalósítására műfajonként és művenként különböző. Ami viszont közös mindenféle alkotás szerzői jogi megítélésében, hogy a szerzői művé „nyilvánítás” nem köthető mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőkhöz vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllethez, a védelem tehát nem tehető ezektől függővé az Szjt. 1. § (3) bekezdése szerint.

A mű egyéni kifejezésmódja a szerző azon szellemi képességén múlik, hogy az adott tartalmat milyen gondolati struktúrába foglaltan közli, a saját egyéniségének jellemzői, sajátosságai megmutatkoznak-e az adott alkotáson. Az eredetiség feltétele pedig végsősorban annak a követelménynek való megfelelés, hogy az adott alkotás ne legyen egy már létező mű szolgai másolata.

Az Szt. 1. § (2) bekezdés *a*) pontja szerint a szerzői művek közé tartoznak a fenti két feltételnek együttesen megfelelő irodalmi művek, így ezen belül a tudományos vagy szakirodalmi művek is. A szakirodalmi művek körében azonban az egyéni és eredeti jellegű kifejezésmódnak lényeges kereteket, korlátokat szab az adott szakterület ismeretanyaga: olyan adatok, tények, elvek, tételek, módszerek, szokások, amelyeket a szakember szerző kénytelen és köteles figyelembe venni, ám ez csak azt jelenti, hogy az egyéni és eredeti kifejezésmódra nyitva álló mozgástere szűkebb. A szakirodalmi műveket ezért jellemzően funkcionális szerzői műveknek tekintjük, és a szerzői művekkel szemben támasztott egyéni és eredeti jellegű kifejezésmód követelményszintje is ehhez igazodik.

Az Szt. 7. § (1)–(2) bekezdése szerint szerzői jogi védelemben részesül a gyűjtemény, ha tartalmának összeválogatása, elrendezése vagy szerkesztése egyéni, eredeti jellegű. A gyűjteményes mű egészére nézve a szerzői jog a szerkesztőt illeti. A gyűjteményes művet a védelem megilleti akkor is, ha annak részei, tartalmi elemei nem részesülnek, illetve nem részesülhetnek szerzői jogi védelemben. A vizsgált dokumentumok (a vizsgált anyagokat együtt a minősítést megelőzően dokumentumként nevezi a szakvélemény) egy része ugyan a tartalom kifejezése szempontjából nem éri el a kívánt egyéni, eredeti jelleget, azonban a benne foglalt adatok, tények, információk összeválogatása és elrendezése szerkesztői szerzői jogokat keletkeztethet az összeállított teljesítményen mint gyűjteményen.

1.2. A felperesi dokumentumok mint szerzői művek

Tekintettel arra, hogy a törvényszék eredeti megkeresése a „felperesi szerzői művek és alperesi dokumentumok” szövegegyezésének szerzői jogi szempontú megítélésére irányult, az eljáró tanács az eredeti szakvéleményében abból az alapfeltevésből indult ki, hogy a szakértői vizsgálat alapját képező felperesi és alperesi művek szerzői műveknek tekintendők.

A szakvélemény kiegészítése során az eljáró tanács vizsgálat alá vonta a törvényszék által az eredeti megkeresésében megjelölt felperesi dokumentumokat, melyek a megküldött akta 9/B, F/67, F/70 számú mellékletei, valamint a 15. sorszámú beadványhoz csatolt 16. melléklet.

Az eljáró tanács tehát megvizsgálta az Artisjus Szerzői Jogvédő Iroda Egyesület által szerzői műnyilvántartásába vett dokumentumokat is, tekintettel arra, hogy a közös jogkezelő szervezet nem jogosult és nem is köteles szerzői jogi szempontból megítélni az ott letétbe helyezett műveket, így a tanúsítványok teljes bizonyító erejű magánokiratként mindössze azt igazolják, hogy a kiállítás időpillanatában a műként letett dokumentum létezett, és vélelmezhetően a szerzője a letevő.

2. A szövegek vizsgálata

A szövegek vizsgálata során az eljáró tanács figyelemmel volt egyrészt arra, hogy a felperesi dokumentumok önálló szakirodalmi műként teljesítik-e az Szjt. által a szerzői művekkel szemben felállított konjunktív feltételeket, másrészt vizsgálta, hogy a dokumentumok gyűjteményes műként definiálhatók-e a törvényi rendelkezésnek megfelelően.

2.1. A felperesi Fejlesztési stratégia – Vázlat című dokumentum vizsgálata (9/B)

Az eljáró tanács megállapította, hogy a dokumentum – ahogy elnevezése is utal erre – vázlat-szerű, szikár, lényegre törő és koncentrált jellege miatt nem éri el az önálló szakirodalmi mű feltételeként szabott, szerzőre jellemző egyéni jelleget, amely a tartalom kifejezéséhez kapcsolódik. A dokumentum kifejezésmódját tekintve puritán, funkcionális, gyakran mondatba sem foglalt tényanyagot gyűjt össze és rendszerez. E szöveg tekintetében a funkcionális jelleg az uralkodó, nem jutott tér a szakirodalmi művekre jellemző, egyébként is szűkebb alkotói mozgástéren belül a szerző egyéni kifejezésmódjának. A szöveg nem viseli magán szerzője jellemző szövegalkotási stílusjegyeit sem jelentéstani, sem mondattani szempontból.

A dokumentum tartalmának összeválogatása, rendszerezése, a szöveg felépítése, az adatok, tények, információk sajátosan logikus, sztemderdeket nem követő strukturálása azonban egyéni, eredeti szerkesztői tevékenységet láttat, így az eljáró tanács álláspontja szerint a dokumentum megfelel a gyűjteményes mű jogszabályi feltételeinek.

2.2. A felperesi Átalakítási és vidékfejlesztési program – Helyzetfeltárás című dokumentum vizsgálata (F/67)

A tárgyi dokumentum, mint az alcíme is utal rá, egy helyzetfeltáró dokumentum, amelynek strukturális felépítése egy meghatározott módszer szerint épül fel.

A dokumentummal kapcsolatban az eljáró tanács elengedhetetlennek találta, hogy utaljon Magyarország agrár-vidékfejlesztési stratégiájának hosszabb időtávú folyamatára, amelynek lényeges sarokpontjai, prioritásai először az Európai Unió Tanácsa 1999. június 21-i 1268/1999/EK rendelete alapján kidolgozott „Magyarország SAPARD terve 2000–2006” tervezési dokumentumban kerültek meghatározásra.¹ A SAPARD program végrehajtásához, amelynek felelőse a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium (FVM) volt, szükségessé vált egy hét évre szóló agrárstruktúra- és vidékfejlesztési terv létrehozása is, amelyet megelőzően a megyék és a régiók elkészítették saját stratégiai programjukat. A megyei programok készítésénél figyelembe vették a kistérségi elképzeléseket, felhasználták

¹ <https://sapard-avop-nvt.kormany.hu/download/5/0a/10000/Magyarorsz%C3%A1g%20SAPARD%20terve%202000-2006.pdf>.

a KSH kistérségi adatbázisokat. A SAPARD kistérségek szerveződése az FVM pályázati felhívásának kihirdetése után elkezdődött. A pályázatot egy vagy több önkormányzati társulás által megbízott önkormányzat vagy a társulások által felhatalmazott, a képviselt területen bejegyzett és működő, nonprofit, jogi személyiségű szervezet adhatta be.² Ezen intézkedés esetében 15 kiválasztott érzékeny természeti területről lehetett pályázni.

Ezen háttérismeretek alapján az eljáró tanács meggyőződött arról, hogy a leírt iránymutatás keretei között nem maradt tér a pályázati dokumentumot összeállító személy számára a helyzetfeltáró dokumentumban szereplő információk szellemi tevékenységből eredő egyéni és eredeti jellegű összeválogatására és rendszerezésére, a dokumentum tehát gyűjteményes műként nem élvez szerzői jogi védelmet.

Az eljáró tanács megvizsgálta a dokumentumot önálló szakirodalmi műként is, melyhez segítségül hívta a szerzői mű és a szellemi tevékenységet tükröző, de a szükséges eredetiséggel nem bíró teljesítmény elhatárolásával kapcsolatban állást foglaló SZJSZT-27/2001. számú szakvéleményt. Eszerint, ahol a kérdéses szakterület szabályai által megkövetelt, kötött ábrázolásmód és szakkifejezések használata a belső és a külső formát, vagy a szükség-szerűség, az általában elfogadott, bevett elemek, illetve a cél a tartalmat és ennek nyomán annak formába öntését úgy beszűkíti, hogy nem marad lehetőség az egyéni-eredeti jelleg kibontakoztatására, ott beszélünk szellemi tevékenységet tükröző, de egyéni és eredeti jelleggel mégsem rendelkező, szerzői műnek nem minősülő alkotásokról.

Ennek ismeretében az eljáró tanács arra jutott, hogy ugyan a szigorúan meghatározott pályázati előírások, sablon és módszertan lényegesen leszűkítette a pályázati dokumentumot összeállító személy szabadságfokát, lehetőségét arra, hogy az általa írt szöveget úgy alkossa meg, hogy az visszatükrözze egyéni és eredeti kifejezésmódját, e szoros keretek között is talált azonban erre módot.

Az eljáró tanács a szöveg vizsgálata során kiemelten kutatta azokat a sajátosságokat, amelyek az általános mondatszerkesztési szabályokon túlmutatnak, illetve a szerző önálló gondolatmenetét, véleményét, értékítéletét fejezik ki. Arra jutott, hogy a szöveg jóval meghaladja az általános szintaktikai felépítést, a szakértőség, a nagy mennyiségű és szerteágazó tény- és adatanyagnak a hozzáértő által készített egyéni és eredeti megfogalmazása, narrálása, a szöveg lényegi részeinek hangsúlyokkal és kiemelésekkel ellátása, a szövegrészek összefűzése és keretezése pedig egyértelműen tetten érhető a szövegben. E lényegi sajátosságok pedig megalapozzák a szöveg kifejezésmódjának szakértőre jellemző egyéni és eredeti jellegét, így az eljáró tanács álláspontja szerint a dokumentum megfelel az Szt. által támasztott szerzői mű feltételeinek.

² *Farkas Tibor: Kistérségek a vidékfejlesztésben (doktori értekezés). Pécs, 2002, p. 123–124.*

2.3. *A felperesi Terület- és vidékfejlesztési, valamint Agrárstruktúra átalakítási program című dokumentum vizsgálata (F/70)*

Az eljáró tanács álláspontja szerint e dokumentum szakirodalmi műként rendelkezik a szerző(k)re jellemző egyéni, eredeti kifejezésmóddal.

A 2003. november és 2004. január közötti időszakra dátumozott, 27 oldalas stratégiai anyag – az előzményein alapulva – egyaránt magában foglal objektív, tényyszerű megállapításokat, felsorolásokat, számozással ellátott és számozatlan táblázatokat, melyeket a dokumentum szerzőinek egyéni és eredeti kifejezésmódbeli sajátosságait tükröző megfogalmazása és rendszerezése fűz össze. A szakértők kifejezetten kiemelték a szövegezésben visszatérően megjelenő többes szám első személy használatát, ami a szakértőknek a kistérség iránti elköteleződésére és speciális szakértelmére is utal, így narrálva a tényanyagot. E megállapítást példázza az 1.9.2. alatt a „stratégiai jövőkép ismertetése” rész, külön kiemelve azt a megfogalmazást, hogy „[a] saját erőből elért pozíció felértékeli előttünk lakóhelyünk minőségét, önbizalmat, identitás tudatot, a helyi értékek iránti büszkeséget ad az embereknek” (1.9.2.3. Társadalmi jövőkép; 27. oldal), amely a szépirodalom, a szociográfiai irodalom szintjét is eléri, és atipikusnak mondható a szakirodalom terén.

2.4. *A felperesi Vidékfejlesztési stratégia című dokumentum vizsgálata (16. melléklet)*

Az eljáró tanács álláspontja szerint e dokumentum szakirodalmi műként rendelkezik a szerző(k)re jellemző egyéni, eredeti kifejezésmóddal.

A színes borítóval ellátott, a kistérség térképét, valamint az egyesület alapszabályát is magában foglaló, 48 oldalas, 1.1., 1.9. pontokra tagolt kiadvány egyéni, eredeti jellege nemcsak a dokumentum világos és logikus szerkezetében mutatkozik meg, de az egyes részek tartalmában is. A külön kiemelt tartalmi elemek tágitják a szakember szerző szűkebb alkotói mozgásterét, a szóhasználat, a mondatszerkesztés, a tartalom felépítése pedig mind arról tanúskodik, hogy a szerző sajátosan, a rá jellemző egyéni és eredeti módon egészíti ki a pusztai stratégiai program ismertetését.

3. *A szerzői művek felhasználása más szerzői műben, illetve más, nem szerzői műben*

Az eljáró tanács szeretné ismételtlen megjegyezni, hogy az eredeti szakvéleményben szerzői művek közötti szövegátvételeket értékelt szerzői vagyoni jogi, felhasználási szempontból. Tekintettel a jelen megkeresésre az eljáró tanács lényegesnek tartja jelezni, hogy az alperesi dokumentumok esetében feltételezte azok szerzői mű jellegét, így azok ilyen fókuszú vizsgálatára nem tért ki, tekintettel a megkeresések tartalmára.

Összegezve: a felperesi dokumentumok vizsgálatát követően az eljáró tanács szerint minden dokumentum élvez szerzői jogi védelmet: a 9/B mellékletben foglalt szöveg gyűjteményes műként, az F/67, F/70 és a 16. melléklet dokumentumai szerzői műként.

Erre tekintettel utalni szükséges arra, hogy a korábbi szakvéleményben foglaltak akkor állnak fenn, ha az alperesi dokumentumok is szerzői műnek minősülnek.

Amennyiben a törvényszék megítélése szerint az alperesi dokumentumok mégsem érnék el a szerzői mű szintjét, úgy az eredeti szakvéleményben szabad felhasználásként – idézésként – vagy átdolgozásként megállapított magatartások másként ítélendők meg, hiszen az idézéshez és az átdolgozáshoz is egy eredeti és egy másik, „származékos” szerzői mű szükséges. Amennyiben az idézés és az átdolgozás nem állapítható meg, úgy, ahol az eredeti szakvéleményben ezek megállapítása szerepel, ott engedély- és jogdíjköteles többszörözésben álló felhasználásokról van szó, így az alperes magatartása ezek tekintetében az engedélykérés és a jogdíjfizetés elmulasztása, azaz a szerzői vagyoni jogok megsértése, amelyeket tényállásfüggően kiegészít(het) a szerzői személyhez fűződő jogok megsértése.

Dr. Munkácsi Péter, a tanács elnöke

Dr. Lehóczki Zsófia, a tanács előadó tagja

Dr. Halász Annamária, a tanács szavazó tagja

Összeállította: dr. Szilágyi Zsombor Máté